

# ТУРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТУ

Н.В. Погуда

*Національний університет харчових технологій*

Туризм є одним із пріоритетних напрямів розвитку світової економіки, свідченням чого є значні доходи від туризму, які складають 8 відсотків світового експорту та 30 відсотків міжнародної торгівлі послугами, при цьому спостерігається щорічне зростання світових туристичних потоків на 4–5 відсотків [1].

Кожна держава шукає засоби наповнення бюджету, звертаючи особливу увагу на нетрадиційні джерела. Одним з таких джерел могла б стати сфера туризму, яка за підрахунками могла б наповнити бюджет щойменше на 130 млрд грн. [2]. Але наповнити бюджет таким інструментом можливо лише за ефективного використання різних економічних та стимулюючих засобів, які вже досить тривалий час використовуються в економіці розвинених країнах [3].

Маючи унікальні можливості за рахунок свого географічного та геополітичного положення, за історичною та культурною спадщиною, маємо безліч перешкод, які заважають це розвивати, таких як: недосконалість законодавчої бази (особливо часта зміна умов оподаткування туристичних послуг), відсутність державної програми розвитку курортів, відсутність державного моніторингу курортних територій, значна бюрократія (протягом 15 років орган державного управління туризмом зазнав дев'ять реорганізацій), відсутність розвинутого фінансового ринку, досить непривабливий інвестиційний клімат та інше.

Добре розвинутий туристичний сектор щорічно приносить країнам сотні мільйонів доларів податкових надходжень наповнюючи місцевий та державний бюджети за рахунок податків на прибуток, на землю, аеропортних та готельних зборів тощо [4].

Проте, коли туризм знаходиться на етапі становлення, держава повинна сприяти якнайшвидшому її розвитку, вкладаючи у нього кошти. Прикладом такого сприяння слугує таблиця 1.

*Таблиця 1*

## **Заходи стимулювання розвитку туризму в різних країнах<sup>1</sup>**

Країна	Заходи стимулювання
Польща	найнижче оподаткування на туризм - 7% при 22% для інших видів бізнесу. У готелях оподатковується лише кожне тринадцяте місце
Білорусія	від ПДВ звільняються послуги з організації мандрівок іноземних туристів; звільнено від митних податків автобуси, що будуть використовуватись у фірмах з туристичною метою
Туреччина	прийнято рішення здавати в оренду на 49 років цілину на досить ліберальних умовах: за символічну плату будь-кому, хто брав на себе зобов'язання побудувати там готель. На такі цілі видавали

<sup>1</sup> Складено на основі даних [3].

	практично безпроцентний кредит і звільняли від сплати податків на 5 років
Швейцарія	зниження ставки ПДВ для готельного сектора, зрівнявши таким чином туризм з іншими експортними галузями
Хорватія	податок на додану вартість (ПДВ) для більшості товарів та послуг складає 22%, проте туристичні послуги (проживання в готелях) звільнюються від сплати даного податку. Крім того, застосовуються додаткові стимули для капіталовкладень, у відповідності з розміром інвестицій і рівнем забезпечення роботою певної кількості персоналу. Інвесторам, що знаходяться в зонах Спеціального Державного захисту, де корпоративний податок на додану вартість складає від 5% до 15%, надаються спеціальні привілеї, обсяг пільг диференціюється в залежності від місця розташування об'єкта інвестування та рівня зайнятості. Існують пільги і в сфері зеленого туризму
Іспанія	надаються інвесторам пільгові податковий режим та ставка амортизаційних відрахувань, зниження податку з обороту

За даними експертів туризм в Україні формує всього 1,5 відсотки сукупного ВВП (доходи від надання туристичних послуг за 2014 р. наведено у таблиці 2), у країнах Європи - 11 відсотків, частка експорту туристичних послуг в структурі експорту товарів і послуг в Україні становить 0,5 відсотків, у той же час у країнах Європи - 30 відсотків. Що ж стосується податкових пільг для інвесторів в Україні щодо розвитку туризму, то вони мізерні або абсурдні.

Таблиця 2

### Загальна характеристика суб'єктів туристичної діяльності<sup>2</sup>

	туроператори	турагенти	суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність	Усього
<b>Юридичні особи</b>				
Кількість суб'єктів туристичної діяльності, од	667	1473	58	2198
Доход від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку й аналогічних обов'язкових платежів), тис. грн.	5129201,9	294107,7	9363,8	5432673,4
<b>Фізичні особи-підприємці</b>				
Кількість суб'єктів туристичної діяльності, од	-	1596	91	1687
Доход від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизного податку й аналогічних обов'язкових платежів), тис. грн.	-	129572,0	4399,1	133971,1

<sup>2</sup> Складено на основі [5]

Мережа суб'єктів туристичної діяльності України – юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців – у 2014 році становила 3885 одиниць. У структурі мережі за типами суб'єктів туристичної діяльності найбільш численною категорією є турагенти – 79% від загальної кількості суб'єктів. Кількість туристів – громадян України, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності протягом року, становила 2,4 млн. осіб, іноземних туристів – 17 тис. осіб [5].

Зрозуміло, що у зв'язку важким економіко-політичним становищем країни важко говорити про великі перспективи розвитку туризму, однак, можливо, саме за таких умов в Україні почне більше розвиватися внутрішній туризм, тим самим покращуючи ситуацію як в сфері туризму, так і країни в цілому.

### **Література:**

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України „Про туризм” (нова редакція) – Режим доступу: [w1.c1.rada.gov.ua/pls/.../webproc34?id](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/.../webproc34?id)
2. Кому потрібний туризм – Режим доступу: [http://www.epravda.com.ua/rus/columns/2014/10/28/501487/view\\_print](http://www.epravda.com.ua/rus/columns/2014/10/28/501487/view_print)
3. Довбенко О.М. Податкове стимулювання інвестицій в туристичний комплекс України // О.М. Довбенко.- Формування ринкової економіки. Науковий збірник КНЕУ. – 2007.
4. Податки підприємств Польщі – Режим доступу: [www.polska.ru/biznes/ekonomika](http://www.polska.ru/biznes/ekonomika)
5. Державна служба статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>